

Ir. P. de Sonnaville / **Het planten van populieren op minder goede gronden**

Fruitteler, Winssen

Het rapport van de Nationale Populierencommissie over de financiële resultaten van populierenopstanden („Populier” 1969, no. 1) is het lezen en herlezen en het bestuderen volkomen waard. Het verruimt ons inzicht in de rentabiliteit van de teelt, ook bij gewijzigde produktie en prijzen. Met de aangenomen modelteelten geeft men richtlijnen voor de moderne populierenteelt.

In het verslag van de NPC komt duidelijk naar voren, dat de jaarlijkse winst op arme en minder goede gronden vaak maar 1/3 tot de helft bedraagt van die van goede gronden. De kwaliteit van de grond bepaalt dus grotendeels de rentabiliteit van het populierenbos. Toch kan men in het rapport praktisch geen uitgaven vinden, welke betrekking hebben op verbetering van de grond, met uitzondering van het feit dat ook populierenteelt met els als onderbeplanting in de kostenberekening is opgenomen. Met de aankoop, het transport, het uitplanten en het afzetten in het vierde jaar is voor \pm 5000 elzen meer dan f 1000,— uitgetrokken. De werkgroep komt tot de conclusie, dat deze hoge extrakosten slechts gecompenseerd kunnen worden door een produktieverhoging van de populier van 10–20 % (20 % bij de mindere gronden). Toch wordt plaatselijk om bepaalde redenen het aanleggen van populierenbeplantingen met els noodzakelijk geacht.

Over els in populierenbos zou ik nog het volgende willen opmerken. Zoals ik reeds eerder in Populier 1966 (blz. 40) heb uiteengezet, belemmert een dichte elzenbeplanting de gemakkelijke toegankelijkheid van het bos. In een modern bos moet men zich gemakkelijk kunnen verplaatsen. Dit bereikt men door tussen de rijen populieren telkens één rij elzen te planten (zie foto). Eventueel kan men ook in de rijen populieren nog elzen tussenplanten. Men moet er voor zorgen, dat de elzen en populieren ook overdwars in rijen staan; dit is bij latere werkzaamheden en bij de herinplant gemakkelijk. Men laat de elzen ongeveer acht jaren lang ongesnoeid opgroeien, zodat ze de

Elzen keurig in de rij.....

Foto: De Sonnaville

ruimte tussen de populieren grotendeels opvullen. Groeien ze zo snel dat ze de populieren in hun kroonontwikkeling belemmeren, dan kort men de elzen in tot op bijv. 2 m hoogte. Hebben de populieren evenwel enige voorsprong op de elzen, dan behoeven deze soms in het geheel niet te worden ingekort. Met \pm 600 goed ontwikkelde elzen per hectare bereikt men na enige tijd een goede onderdrukking van het gras, een vermindering van het brandgevaar, een verrijking van de grond met stikstof en organische stof met als gevolg, zoals de ervaring heeft geleerd, een betere groei van de populieren. De schrijver heeft al 17 jaar goede resultaten met dit systeem. In „Populier” 1970 no. 3 beschrijft prof. J. H. Becking de voordelen ervan.

Wat in het rapport van de NPC geheel ontbreekt, is de bemesting met fosfor, kali, kalk en magnesium terwijl het toch onmisbare elementen zijn. Het is toch bekend dat de populier slecht groeit op zure, kalkarme grond, dat fosfor de wortelontwikkeling bij jonge populieren sterk kan stimuleren en dat stikstof de groei sterk bevordert.

Op een eerder door schrijver gemaakte opmerking werd in „Populier” 1970 blz. 3 geantwoord: „dat onderzoek heeft aangetoond, dat een intensieve en veelvoudige bemesting overbodig is, althans op voor populier geschikte gronden; op andere gronden moet men nu eenmaal geen populier planten”.

Inderdaad zijn er een aantal bospercelen aan te wijzen, welke echt ongeschikt zijn voor de populierenteelt, bijv. erg laag gelegen gronden, te droge gronden en percelen met zware ongunstige klei, welke vaak ook kalkarm zijn. Aan de andere kant zal op de kostbare goede gronden in de IJsselmeerpolders een bemesting wel overbodig zijn, vooral omdat het stikstofgebrek door de onderteelt met elzen wordt opgeheven. Maar buiten deze polders, meen ik, staan de meeste populieren op arme grond. Moeten deze arme gronden, welke vaak dankbaar zijn voor een flinke bemesting, dan als ongeschikt worden bestemd en moeten de populieren er verdwijnen? De populierenteelt is daar heel goed mogelijk maar de rentabiliteit komt soms in gevaar door een onvoldoende groei.

In vele gevallen, is m.i. een behoorlijke bemesting gedurende enige jaren (voor een bedrag van bijv. f 1000,—) in onze populierenbossen zeker verantwoord. De resultaten van grondverbetering en bemesting laten bij boomgewassen weliswaar soms lang op zich wachten, maar ze komen tenslotte in de grootte van de eindproduktie tot uiting. De jaarlijkse lengtegroei en de grootte van het blad geven al wel eerder een indruk.

Het rapport van de NPC vermeldt in de tabellen 4 en 5, dat in een goed perceel de winst \pm f 10.000,— meer bedraagt dan op een slecht perceel. Een uitgave van f 1000,— ter verbetering van de grond kan dan toch verantwoord zijn. Bovendien stijgt de landbouwkundige waarde van de grond. De bemesting blijft doorwerken, ook in de volgende omlooperperiode. Daarom hoeft men slechts een gedeelte van de bemestingskosten op de omloop te laten drukken en komt de rest in een waardevermeerdering van de grond (geen gedevalueerde guldens) terug.

De rentabiliteit van een bemesting hangt in belangrijke mate af van het inkomen van de boseigenaar, omdat de opbrengst van de beplanting, dus ook de opbrengstverhoging, vrijgesteld is van inkomstenbelasting. Als de groei door deze bemesting behoorlijk verbeterd wordt, dan kunnen de gemaakte kosten toch zeker weer worden terugverdiend, hoewel dit berekend zou moeten worden.

Bij het grote fruit is men van mening, dat jaarlijks, in de winter, een flinke bemesting moet worden gegeven. Een jaarlijkse

bemesting van f 250,— is daar heel gewoon.

Kijken wij voorts eens naar de populierenteelt in Italië, Joegoslavië en Roemenië, dan valt het op dat daar grote bedragen worden uitgegeven voor grondbewerking, bemesting en bevloeiing. De resultaten zijn er buitengewoon („Populier” 1966 blz. 67–68, „Populier” 1967 blz. 42–44). Daarom vind ik de in het rapport van de NPC genoemde bemesting voor een populierenbos zonder elzen, nl. wat kalkammonsalpeter ter waarde van jaarlijks f 45,— gedurende de eerste 3 jaren, volkomen onvoldoende. Over andere meststoffen wordt niet gesproken. Dergelijke bossen groeien vaak slecht.

Er wordt dan ook over een lange periode m.i. roofofbouw gepleegd. Zijn wij met onze populierenteelt niet ver achter bij die in Italië, Joegoslavië en Roemenië? Daar is een korte omlooptijd van 15 jaar heel gewoon, maar zij doen er dan ook veel voor om dat te bereiken.

Ik meen, dat wij een andere weg moeten inslaan namelijk een intensivering van de teelt, d.w.z. het uitvoeren van meer groei-bevorderende maatregelen, vooral in jonge beplantingen. Helaas is in onze oudere bossen door hun lange omlooptijd (20 jaar of meer) de situatie niet aangepast aan de snelle verandering in omstandigheden en kennis, die nu plaatsvindt. Ik denk hierbij aan: De wijzigingen op de houtmarkt, zoals de verandering in de vraag naar dun en dik hout en in de eisen, die daaraan worden gesteld; aan de nieuwe gezonde rassen, welke 50 tot 100 % meer kunnen produceren; aan de gestegen lonen met consequenties voor teeltmethode en bosbehandeling. Deze factoren, met de toegenomen schaarste aan grond en de hogere waardering van onze bossen voor het leefklimaat (ook het landschap) nopen ons de groei van onze bomen te versnellen, waardoor ook hun omlooptijd kan worden verkort. Hiertoe kan een doelmatige bemesting, een eventuele grondbewerking en/of bespuiting naast het planten van nieuwe betere rassen veel bijdragen.

Bovendien: Er zijn vele arme percelen, waarvoor een oplossing moet worden gevonden. Hoewel de Populierencommissie een algemeen bemestingsadvies achterwege heeft gelaten omdat ze arme gronden als ongeschikt bestempelt, gaat het toch niet aan om in ons land de schaarse grond slecht te gebruiken. Vaak zijn deze arme gronden nog goedkoop aangekocht, zodat best een bedrag voor de grondverbetering mag worden uitgetrokken. Plaatselijk zijn de prijzen voor kippenmest, varkensmest, dunne mest, schuimaarde e.d. bovendien zeer laag, zodat toepassing daarvan (met een mestspreader) goedkoop en aantrekkelijk kan zijn.

Als voorbeeld tenslotte het volgende: In Hernen had de schrijver een arm stuk weiland. Men zei dat in de streek geen pepels willen groeien. De zware, ondoorlatende bovengrond heb ik in de herfst van 1956 door een rupstrekker 65 cm diep, d.w.z. tot in het zand laten woelen. Bovendien is er per ha 100 m³ compost en kalkrijke cacao-afval gestrooid. Verder is het land enige jaren behoorlijk bemest met natuurfosfaat, slak-kemeel, kalizout en wat kalkammonsalpeter. De totale kosten zijn minstens f 2000,— per ha geweest. Al dadelijk zag men de armoedige grasmat beter worden, zodat deze toen één keer per jaar gemaaid moest worden. Ook de populieren en elzen groeiden goed. Pas na enige jaren ging de grasontwikkeling achteruit door lichtgebrek en maakte plaats voor brandnetels (een aanwijzing dat de stikstofvoorziening goed is). In de winter 1963/64 achtte ik het nodig de \pm 8 m hoge elzen op \pm 2,5 m hoogte in te korten. Sindsdien is sterke hoogtegroeï van de elsen achterwege gebleven.

Nu, na 16 jaar, hebben de populieren een hoogte van ongeveer 22 m, terwijl de omtrek op borsthoogte voor 'Robusta' en 'Heidemij' 90–95 cm bedraagt en voor 'Gelrica' \pm 100 cm. De 'Serotina' is sterk achtergebleven. Vanwege de dichte stand (4 bij

7 m) wordt momenteel de helft gekapt (het dikkere hout voor kleine klompen, het dunne voor de papierindustrie). Zou deze goede groei niet gedeeltelijk aan de bemesting te danken zijn?

Samenvatting

1 Grondverbetering voor populierenteelt wordt in Nederland weinig toegepast. De ruilverkavelingen hebben veel gronden door betere ontwatering meer geschikt gemaakt voor de populierenteelt.

2 Vele populierenbossen worden nooit bemest. Alleen een onderbegroeiing van elzen zorgt in vele gevallen voor de allerbelangrijkste meststof, de stikstof. De ontoegankelijkheid van deze bossen vormt echter vaak een groot probleem. Daarom is volgens de schrijver een tussenbeplanting met een beperkt aantal goedontwikkelde elzen in enkele rechte rijen aanbevelenswaardig en volkomen verantwoord.

De roofofbouw, welke in de populierenteelt vrij algemeen is, zal plaats moeten maken voor matige bemestingen, welke gebaseerd moeten zijn op onderzoekresultaten.

Dat het bemesten van populieren wel zin heeft, wordt aange-toond door:

- de zeer grote verschillen in groei op de verschillende gronden.
- langdurige bemestingsproeven in de fruitteelt en andere gewassen.
- in het buitenland uitgevoerde bemestingen bij populier.
- verschillende kleine bemestingsproeven met populier.

3 De goedkoopste, maar vaak slechtste percelen zijn, economisch bekeken, voor de populierenteelt dure percelen. Gezien de herplantplicht moet de overheid hier de helpende hand bieden.

4 De omlooptijd zal door betere bemesting en eventuele grondbewerking verkort kunnen worden.

Een verkorting van de omlooptijd tot bijv. 20 jaar is gewenst en heel goed mogelijk. Nieuwe en gezonde rassen zullen hiertoe ook veel bijdragen.

In een volgend nummer van „Populier” zal ik dit met een voorbeeld aantonen.

Rectificatie

In het mei-nummer is een fout geslopen in het onderschrift van foto 1 op bladzijde 40. Het juiste onderschrift moet luiden:

„Snoeischaren te gebruiken tot een hoogte van ca. 2 m. Schaar met lange handvatten (links) voor het verwijderen van zwaardere zijtakken (tot 4 cm).”

Op pag. 42 moet de verklaring onder tabel 1 als volgt gelezen worden:

Schichtholz rm	→ gestapeld hout stère
Stärkeklasse	→ dikteklasse zonder schors
fm zus.	→ m ³ totaal
DM i.D.	→ gem. prijs in DM